

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «КНИЖКОВА ПАЛАТА
УКРАЇНИ ІМЕНІ ІВАНА ФЕДОРОВА» ЯК ОСЕРЕДОК
ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНИ**

Ольга Юрченко – к.і.н., доц.

Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)

**THE STATE SCIENTIFIC ORGANIZATION IVAN FEDOROV BOOK
CHAMBER OF UKRAINE AS THE HEART OF THE DOCUMENTARY
MEMORY OF UKRAINE**

Olga Iurchenko – PhD (History), Associate Prof.

National Aviation University (Kyiv, Ukraine)

The article reveals the main activities of Book Chamber of Ukraine – public research institution in the field of publishing and information activities.

Key words: documentary memory, book chamber of Ukraine, publishing activities, chronicle, bibliography.

«Книжкова палата України імені Івана Федорова» – державна наукова установа у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, заснована на загальнодержавній власності та перебуває у сфері управління Державного комітету телебачення і радіомовлення України [1, с. 12]. Була створена вона 24 січня 1919 р. і є однією з найстаріших палат колишнього Радянського Союзу. Метою створення установи було забезпечення інтересів держави у нарощенні інтелектуального та інформаційного потенціалу, сприяння розвитку національної культури, науки, освіти, книговидавничої та бібліографічної справи; повного статистичного обліку, комплектування й зберігання всієї друкованої продукції – документальної пам'яті України; проведення книгознавчих та бібліографічних досліджень; створення баз даних бібліографічної інформації; видання бібліографічних покажчиків і науково-аналітичних оглядів [1, с. 15]. Основними напрямками наукової діяльності ДНУ «Книжкова палата України імені Івана Федорова» є: державна бібліографічна реєстрація видань України, систематизація, індексація документів, створення інформаційного ресурсу поточної та ретроспективної бібліографії; розроблення організаційних і методичних принципів державної бібліографії; централізована каталогізація видань; збирання та використання адміністративних даних, які характеризують динаміку та тенденції у видавничій справі; комплектування й збереження повного і недоторканного фонду Державного архіву друку, головного сховища всіх видів видань, випущених в Україні; розроблення та обґрунтування короткострокових і довгострокових прогнозів розвитку видавничої та бібліографічної справи; актуалізація і оптимізація Універсальної десяткової класифікації українською мовою й адаптування до інформаційних потреб України; розроблення стандартів у галузі видавничої й бібліотечної справи; вивчення книжкового ринку, його регіональних

© Ольга Юрченко

особливостей, впровадження міжнародної стандартної нумерації видань; розроблення та експлуатація бібліографічних баз даних і мереж бібліографічної інформації; впровадження нових інформаційних технологій [2].

Видавнича діяльність Книжкової палати досить плідна, до неї входять: державні бібліографічні покажчики: Літопис книг, Літопис газетних статей, Літопис журнальних статей, Літопис авторефератів дисертацій, Літопис образотворчих видань, Літопис картографічних видань, Літопис рецензій, Літопис нот; науково-практичний журнал «Вісник Книжкової палати»; довідково-інформаційні видання: Нові видання України, Друк України, Календар знаменних і пам'ятних дат; таблиці Універсальної десяткової класифікації (УДК) українською мовою; наукові, методичні, інформаційні та інші видання з різних питань видавничої і бібліотечної справи.

Міжнародна діяльність ДНУ «Книжкова палата України імені Івана Федорова», полягає у співробітництві з найбільшими бібліотеками світу, українською діаспорою, Міжнародним агентством стандартної нумерації книг (ISBN), Міжнародним агентством стандартної нумерації нотних видань (ISMN), ЮНЕСКО, Консорціумом Універсальної десяткової класифікації та багатьма іншими науковими установами світу [1, с. 52]. Одним з першочергових завдань Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» є оперативне і максимально повне інформування про неперіодичні, періодичні та продовжувані видання, що надходять до установи за Законом України «Про обов'язковий примірник документів» [3, ст. 15]. З цією метою Книжковою палатою України видається вісім поточних бібліографічних покажчиків, у яких відображаються всі види документів, що виходять друком в Україні.

Система «Літописів...» Книжкової палати створювалася впродовж багатьох років – від покажчика «Літопис українського друку», що виходив у 1924–1930 рр. до сьогоденної розгалуженої системи поточного бібліографічного інформування, остаточно сформованої наприкінці 1990-х. У цей період до шести покажчиків «Літопис книг», «Літопис журнальних статей», «Літопис газетних статей», «Літопис рецензій», «Літопис образотворчих видань», «Літопис нот» додалося два нових бібліографічних видання: «Літопис картографічних видань» і «Літопис авторефератів дисертацій». На черзі – розроблення проекту підготовки ще одного покажчика – «Бібліографія бібліографії України».

Значна роль у розповсюдженні інформації про видавничу продукцію належить також видавничому бібліографічному покажчику книг та брошур «Нові видання України», який випускався упродовж 1958–1989 рр. і друкування якого поновлено в 1996 р. Покажчик щодавно подає інформацію про нові книжкові надходження поточного року.

Тиражі бібліографічних видань Книжкової палати України, що розповсюджуються за передплатою, отримують переважно бібліотеки, інформаційні центри України. Також бібліографічні видання можна

придбати. Державні бібліографічні покажчики сприяють поширенню відомостей про українську книжкову продукцію не тільки на теренах країни. Про певний інтерес до стану справ у видавничий галузі України з боку зарубіжних фахівців свідчить той факт, що державні бібліографічні покажчики – «Літописи» передплачують не лише установи України. За відомостями, наданими Центром формування бібліотечно-інформаційних ресурсів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, видання Книжкової палати України шляхом міжнародного книгообміну надходять до фондів зарубіжних бібліотек: Білорусь – 8, Велика Британія – 6, Канада – 4, Німеччина – 7, Польща – 3, Сербія та Чорногорія – 1, Словаччина – 2, США – 11, Тайвань – 1, Угорщина – 1, Фінляндія – 2, Франція – 3, Швейцарія – 3, Японія – 1 [4, с. 185]. На перший погляд, обсяг бібліографічних видань, що надсилаються зарубіжним замовникам, невеликий, але, навіть не зважаючи на це, можна сказати, що в такий спосіб відомості про українського видавця і видавничу продукцію виходять за межі України. Літописи подають інформацію про українську книгу без немалих додаткових затрат на її рекламування традиційними і зрозумілими для кожного учасника цього сектору діяльності засобами, оскільки бібліографічний запис – універсальна система представлення інформації про публікацію, якою послуговуються спеціалісти в усьому світі [5, с. 12]. Не менш вагомим є формування в такий спосіб позитивного образу українського інформаційного простору, популяризації наукових і культурних досягнень нації, що опосередковано впливає на сучасний стан та перспективи розвитку видавничої галузі, а відповідно і на майбутні тиражі, і на обсяг продажу продукції видавництва.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує реферативний журнал – «Вісник Книжкової палати», який є дітищем установи, його гордістю та натхненням. Науково-практичний журнал «Вісник Книжкової палати» висвітлює питання книгознавства, бібліотекознавства й бібліографознавства. Публікує матеріали з питань видавничої діяльності, нормативно-правового забезпечення книговидання і книгорозповсюдження, аналітично-статистичні огляди випуску видань в Україні, проблемні статті про розвиток ЗМІ, книжкової та бібліотечної справи, рецензії й огляди нових видань, історичні розвідки. Видається з 1996 року щомісячно.

У видавничому репертуарі Книжкової палати України існують також неперіодичні бібліографічні покажчики, які варто відмітити: «Микола Іванович Сенченко» (2000, 2005 рр.), «Борис Ілліч Олійник» (2005 р.) та ін.

Щодо перспективних напрямків подальшої роботи Книжкової палати, то це:

– створення баз даних бібліографічної і повнотекстової інформації, повного електронного каталогу Державного архіву друку книг і брошур, що зберігаються в Державному архіві друку Палати та організація доступу до нього з бібліотек й інформаційних центрів. Цей фонд налічує майже 900 тисяч назв. Сьогодні створено службові електронні каталоги книг і брошур,

що надійшли до архіву з 1991 року. Каталоги містять бібліографічну інформацію про понад 240 тисяч видань;

– наступним завданням є оцифрування документів Державного архіву друку. У 2008 р. Книжкова палата України спільно з компанією SIA «Infodisk Media» реалізували «пілотний» проект пробного оцифрування видань з фонду Державного архіву друку – книги, газети і журнали. Якість отриманих цифрових копій цілком відповідає вимогам, що пред'являються до таких документів. Було також розроблено проект, визначено обсяг роботи, формати для збереження цифрових копій, етапи реалізації проекту;

– створення депозитарної цифрової бібліотеки. Депозитарну бібліотеку можна створити в Україні, спеціально побудувавши для неї приміщення в декількох регіонах. На першому етапі, для експериментального опрацювання ідеї, депозитарну бібліотеку можна створити в Києві на базі Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова»;

– будівництво нового книгосховища. Державний комітет телебачення та радіомовлення України планує розпочати будівництво другої черги книгосховища Державного архіву друку Книжкової палати, де слід передбачити й розміщення депозитарної бібліотеки. Депозитарний фонд цієї бібліотеки поступово буде переводитись на цифрові носії інформації і стане доступним з будь-якої бібліотеки України й інших країн. Тому виконання замовлень на книги депозитарної бібліотеки може здійснюватись у режимі віддаленого доступу.

Список використаних джерел та літератури

1. Сенченко М.І. Книжкова палата України. Історія і сьогодення [Текст] / Кн. палата України. – К.: Кн. палата України, 1999. – 184 с.
2. Про Книжкову палату України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ДНУ «Книжкова палата України ім. Івана Федорова»: Про Книжкову палату. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrbook.net/>. – Назва з екрану.
3. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2003. – № 14. – С. 289.
4. Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу: постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 680 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2004. – № 12. – С. 884.
5. Постанови Народи в справі уніфікації методів опису, застосовуваних в друкованих картках та органах державної бібліографії, що їх видають Книжкові Палати БСРР, РСФСР та УССР, яку скликала Публічна бібліотека СРСР ім. В. І. Леніна (Москва, 1–3 лютого 1928 р.) // Літопис українського друку. – 1928. – № 6. – С. 134–136.